

CONSILIUL
UNIUNII EUROPENE

**Bruxelles, 5 februarie 2014 (17.12)
(OR. en)**

**6113/14
ADD 12**

**JAI 61
GENVAL 6**

NOTĂ DE ÎNSOȚIRE

Sursă:	Secretar General al Comisiei Europene semnat de către dl Jordi AYET PUIGARNAU, director
Data primirii:	3 februarie 2014
Destinatar:	DI Uwe CORSEPIUS, Secretar General al Consiliului Uniunii Europene
Nr. doc. Csie:	COM(2014) 38 final Annex 12
Subiect:	ANEXĂ ITALIA la Raportul anticorupție al UE

În anexă, se pune la dispoziția delegațiilor documentul Comisiei COM(2014) 38 final Annex 12.

Anexă: COM(2014) 38 final Annex 12

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 3.2.2014
COM(2014) 38 final

ANNEX 12

ANEXĂ

ITALIA

la

Raportul anticorupție al UE

ITALIA

1. INTRODUCERE — PRINCIPALELE CARACTERISTICI ȘI CONTEXTUL

Cadrul anticorupție

Abordare strategică. În ultimele două decenii, în Italia, abordarea strategică privind combaterea corupției s-a bazat în mare măsură pe aspectul represiv. La 6 noiembrie 2012 a fost adoptată o nouă lege de combatere a corupției, care vizează asigurarea unei abordări mai echilibrate a politicilor de combatere a corupției și instituirea unei conduite preventive mai ferme, precum și a unei responsabilități sporite în rândul administrației publice¹. În septembrie 2013, autoritatea națională anticorupție, Comisia Independentă pentru Evaluare, Transparență și Integritate (*Commissione indipendente per la Valutazione, la Trasparenza e l'Integrità – CIVIT*), a aprobat planul național anticorupție pe trei ani elaborat de Departamentul Funcției Publice². Planul de acțiune adoptă o abordare orientată către riscuri și se concentrează asupra măsurilor preventive și de asigurare a transparenței în administrația publică, cuprinzând și câteva măsuri care vizează o identificare mai eficientă a practicilor de corupție. Se furnizează totodată o serie de indicatori de performanță, însă nu se stabilesc cu exactitate termenele-limită pentru punerea în aplicare a măsurilor. Cadrul preventiv amplu instituit de noul cadru legislativ presupune o sarcină semnificativă pentru administrația publică și reclamă eforturi considerabile pentru asigurarea capacității necesare în vederea unei puneri în aplicare eficiente. Considerații similare sunt valabile și cu privire la capacitatea autorității naționale anticorupție (CIVIT) de a promova politici anticorupție ambițioase.

Cadrul juridic. Italia a ratificat în iunie 2013 Convenția penală privind corupția și Convenția civilă asupra corupției ale Consiliului Europei³. Ca răspuns la profunda îngrijorare generată de corupție, reflectată de sondajele de percepție⁴ și de numărul cazurilor de corupție la nivel înalt care au fost cercetate⁵, guvernul italian a lansat în 2012 un nou set de reforme anticorupție. Guvernul a făcut apel la un vot de încredere pentru a asigura adoptarea, la 6 noiembrie 2012, a unei noi legi anticorupție⁶. Noua lege urmărește să asigure o schimbare de mentalitate în rândul administrației publice din Italia, contribuind, printre altele, la: o coordonare consolidată a politicilor de combatere a corupției la nivel central, regional și local; o abordare preventivă mai accentuată; obligația pentru toate instituțiile publice de a adopta și de a pune în aplicare planuri de integritate; un domeniu de aplicare mai vast al dispozițiilor de drept penal privind infracțiunile de corupție; consolidarea normelor de integritate pentru reprezentanții aleși; transparența cheltuielilor publice, accesul la informații etc.⁷ Cu toate acestea, legea a lăsat nesoluționate

1 Legea nr. 190 din 6 noiembrie 2012 privind prevenirea și reprimarea corupției și a neregulilor din administrația publică.

2 http://www.funzionepubblica.gov.it/media/1092881/p_n_a.pdf.

3 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC1&2\(2011\)1_Add_Italy_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC1&2(2011)1_Add_Italy_EN.pdf).

4 A se vedea mai jos secțiunea „Sondaje de opinie”.

5 Pentru mai multe detalii, a se vedea mai jos.

6 Legea nr. 190 din 6 noiembrie 2012 privind prevenirea și reprimarea corupției și a neregulilor din administrația publică.

7 Legea prevede, printre altele, instituirea unei autorități naționale anticorupție responsabile cu politica generală (sarcină care trebuie îndeplinită de către CIVIT), extinde domeniul de aplicare al infracțiunilor de corupție, incriminează traficul de influență printr-o nouă dispoziție care acoperă și dimensiunea activă a infracțiunii, incriminează corupția din sectorul privat și înăsprește sancțiunile penale pentru o serie de infracțiuni de corupție. Totodată, legea prevede noi infracțiuni de corupție (de exemplu, „incitarea în mod necuvenit la a da sau promite bani sau alte foloase” — *induzione indebita a dare o promettere utilità*), interdicția de a fi ales în cazul persoanelor condamnate în ultimă instanță pentru infracțiuni împotriva administrației publice și responsabilitate sporită pentru persoanele care ocupă funcții de conducere în ceea ce privește prevenirea și reprimarea practicilor de corupție. Introduce obligația ca administrația să își dezvolte propriul plan de acțiune pentru combaterea corupției, introduce dispoziții privind transparența sporită a cheltuielilor publice și facilitează accesul la informații, declararea averilor (de exemplu, comunicarea datelor privind averea funcționarilor învestiți cu puteri politice – reprezentanții aleși și orice altă persoană care are competențe de elaborare a politicilor la nivel național, regional și local). Legea introduce

anumite aspecte. De exemplu, nu se introduc noi norme privind termenele de prescripție sau noi dispoziții de drept penal privind falsul în contabilitate și auto-spălarea de bani (*autoriciclaggio*). Legea nu prevede infracțiunea de cumpărare de voturi. Dispozițiile penale privind darea sau luarea de mită și corupția sunt și mai fragmentate, fapt ce poate duce la ambiguități în practică și, eventual, la îngrădirea libertății parchetelor⁸. În plus, noile dispoziții privind corupția din sectorul privat și protecția persoanelor care denunță nereguli nu sunt încă suficient de cuprinzătoare, după cum se explică în detaliu în cele ce urmează. În contextul semestrului european pentru coordonarea politicilor economice 2013, Consiliul a recomandat Italiei să își consolideze cadrul juridic pentru reprimarea corupției, inclusiv prin revizuirea normelor care reglementează termenele de prescripție⁹.

Cadrul instituțional. Vreme îndelungată, vectorii măsurilor anticorupție din Italia au fost doar respectarea aplicării legii, urmărirea penală, puterea judecătorească și, într-o anumită măsură, Curtea de Conturi. Aceasta a avut un rol activ în punerea în aplicare a politicilor anticorupție, inclusiv în ceea ce privește noua legislație anticorupție, precum și prin activitatea sa operațională, constând în exercitarea unui control eficient, împreună cu o competență de urmărire penală unică, de recuperare a despăgubirilor pentru pierderile suportate de administrația publică. Raportul național de Integritate pe 2011 al Transparency International apreciază că Curtea de Conturi, autoritățile de aplicare a legii, sistemul judiciar și serviciile electorale acționează destul de bine împotriva corupției¹⁰. Cu toate acestea, pe ansamblu, capacitatea administrației publice, a Parlamentului, a guvernului, a agențiilor anticorupție, a partidelor politice, a întreprinderilor, a Ombudsmanului și a mass-media de a controla corupția a fost apreciată ca fiind destul de scăzută¹¹.

Sondaje de opinie

Sondaje de percepție. Eurobarometrul special 2013 privind corupția¹² a arătat că 97% dintre respondenții din Italia (al doilea cel mai mare procent din UE) sunt de părere că în țara lor corupția este răspândită pe scară largă (media UE: 76%), iar 42% afirmă că sunt personal afectați de corupție în viața de zi cu zi (media UE: 26%). 88 % dintre respondenții italieni sunt de părere că darea sau luarea de mită și utilizarea relațiilor sunt adesea cele mai simple modalități de a obține anumite servicii publice (media UE: 73 %). Neîncrederea în instituțiile publice pare să fie larg răspândită. Conform aceluiași sondaj, funcțiile publice și sectoarele față de care se constată cel mai scăzut grad de încredere sunt: partidele politice; politicienii de la nivel național, regional și local;¹³ funcționarii responsabili de atribuirea contractelor în cadrul licitațiilor publice și funcționarii care eliberează autorizații de construcție.

---

răspunderea materială pentru prejudiciile aduse reputației administrației publice, prevede coduri etice, introduce dispoziții cu privire la protecția denunțătorilor și consolidează anumite prevederi privind conflictele de interese și incompatibilitățile (cum ar fi introducerea unor perioade de tranziție) și procedurile disciplinare.

8 Noua lege cuprinde infracțiuni mai specifice și descrise în amănunt, care derivă din definiția, formulată în termeni mai generali, a unei singure infracțiuni (de exemplu, cazul așa-numitei „*concussione*” și al noii infracțiuni de „*induzione indebita a dare o promettere utilità*”).

9 Recomandarea 2013/C 217/11 a Consiliului din 9 iulie 2013.

10 http://www.transparency.org/whatwedo/nisarticle/italy_2011.

11 Evaluarea a conchis că sistemul național de integritate al Italiei nu este suficient de solid, precizând că fenomenul corupției este „de natură să se dezvolte aproape peste tot, întrucât instituțiile statului se bucură de un grad considerabil de autonomie, care nu corespunde standardelor de responsabilitate și integritate”.

12 Eurobarometrul special 397 din 2013.

13 În ceea ce privește distribuția regională, studiul privind calitatea guvernantei (comandat de Comisia Europeană și publicat în decembrie 2010), care a analizat aspectele legate de guvernanta din perspectivă regională, a așezat Italia în rândul statelor membre cu cel mai înalt grad de disparități la nivel subnațional, deoarece are regiuni care se situează la un nivel cu mult mai ridicat sau cu mult mai scăzut decât media UE în materie de calitate a guvernantei. Indicele de calitate a guvernantei europene

Experiența corupției. În privința experiențelor directe în materie de dare sau luare de mită, Italia obține un punctaj mai bun decât media UE în Eurobarometrul special 2013 privind corupția, doar 2 % dintre respondenți afirmând că li s-a cerut sau li s-a dat de înțeles să ofere mită în anul precedent (media UE: 4%).

Sondaje în rândul întreprinderilor. 92 % dintre întreprinderile din Italia care au răspuns la sondajul Eurobarometru în rândul întreprinderilor din 2013 privind corupția¹⁴ consideră că favoritismul și corupția reprezintă un obstacol în calea concurenței dintre întreprinderi în Italia (media UE: 73 %), în timp ce 90 % afirmă că darea sau luarea de mită și utilizarea relațiilor reprezintă adesea cea mai simplă cale de a obține anumite servicii publice (media UE: 69 %), iar 64 % – că singura modalitate de a reuși în afaceri sunt relațiile politice (media UE: 47 %). Conform Indicelui competitivității globale 2013-2014, deturnarea fondurilor publice prin acte de corupție, favoritismul în deciziile adoptate de funcționarii publici și scăderea încrederii populației în standardele etice ale politicianilor se numără printre aspectele cele mai problematice ale administrației din Italia¹⁵.

Context

Impactul estimat al corupției. Curtea de Conturi din Italia a subliniat faptul că costurile directe totale ale corupției se ridică la 60 de miliarde EUR pe an (echivalentul a aproximativ 4 % din PIB). În 2012 și 2013, președintele Curții de Conturi și-a exprimat în repetate rânduri îngrijorarea față de impactul corupției asupra economiei naționale¹⁶. Corupția a avut un impact asupra economiei țării, deja afectată de consecințele crizei economice. Într-un raport din 2012 al Comisiei ad hoc¹⁷ înființate pentru a analiza și elabora propuneri privind transparența și prevenirea corupției în administrația publică se afirmă că, pe lângă estimările Curții de Conturi privind costurile directe ale corupției, există și costuri economice indirecte (de exemplu, costurile legate de întârzierile administrative, exercitarea defectuoasă a funcțiilor publice, ineficiența sau chiar lipsa de utilitate a lucrărilor publice ori a serviciilor prestate, pierderea competitivității și reducerea investițiilor)¹⁸. Pentru marile lucrări publice, aceste costuri indirecte au fost estimate la aproximativ 40 % din costurile achizițiilor publice. Unele studii privind dezvoltarea economiei subterane estimează că, în 2012, aceasta a ajuns la 21,5 % din PIB-ul Italiei¹⁹.

Denunțarea. Legea anticorupție a introdus pentru prima dată dispoziții privind protecția persoanelor care raportează fapte de corupție din sectorul public. Dispozițiile se aplică salariaților administrațiilor publice care raportează acte ilicite, cu condiția ca aceștia să nu se facă vinovați de calomnie sau defăimare ori să aducă atingere vieții private. Informațiile pot fi divulgate de către salariați numai superiorului ierarhic, autorității judiciare sau Curții de Conturi. Identitatea denunțătorilor nu poate fi dezvăluită fără consimțământul acestora. Aceste dispoziții sunt totuși destul de generale și nu sunt exhaustive, deoarece nu iau în considerare toate aspectele de raportare sau toate tipurile de protecție care ar trebui acordate în aceste circumstanțe. De asemenea, denunțarea în sectorul privat este în continuare nereglementată. Pentru a asigura un mecanism pe deplin funcțional de protecție a denunțătorilor, ar trebui să fie puse în aplicare măsuri suplimentare, inclusiv clarificări cu privire la canalele de raportare și la mecanismele de protecție și de sensibilizare a publicului.

---

pe 2013, care a luat în considerare un număr mai mare de țări europene, regiuni și respondenți, a confirmat aceste constatări: <http://nicholascharron.wordpress.com/european-quality-of-government-index-eqi/>

14 Flash Eurobarometru 374 din 2013.

15 http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf.

16 http://www.corteconti.it/procura/giudizio_parificazione/parifica_2011/.

17 Comisia a fost creată de guvern, iar membrii săi provin din rândul magistraților și din mediul universitar.

18 http://www.giustizia.it/giustizia/it/mg_6_1_1.wp?contentId=NOL783861.

19 http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/themes/06_shadow_economy.pdf.

Transparența activităților de lobby. Activitățile de lobby nu sunt reglementate de lege în Italia. Nu există nicio obligație de înregistrare a persoanelor care desfășoară activități de lobby sau de declarare a contactelor care au loc între acestea și funcționarii publici.

Mass-media. În timp ce capacitatea presei de a relata despre corupție este destul de ridicată²⁰, independența și aspectul proprietății – mai ales în cazul mass-media electronice – s-au confruntat cu provocări considerabile de-a lungul timpului, în special ca urmare a unui cvasimonopol de lungă durată²¹. Mai recent, concurența pe piață în acest domeniu s-a îmbunătățit în oarecare măsură. În ceea ce privește indicele „libertatea presei” pe 2013 al Freedom House, Italia a obținut un punctaj scăzut, care o plasează în categoria țărilor în care presa este evaluată ca fiind „parțial liberă”²².

2. TEME CENTRALE

Corupția la nivel înalt și legăturile cu crima organizată

Urmărirea în justiție a actelor de corupție este esențială pentru credibilitatea unui cadru anticorupție eficient și disuasiv. Percepția publică reflectă anumite preocupări în legătură cu caracterul disuasiv al sancțiunilor aplicate în acest domeniu. După cum reiese din Eurobarometrul special privind corupția din 2013²³, numai 27 % dintre respondenții italieni consideră că există suficiente cazuri de urmărire penală finalizate cu succes pentru a descuraja tentativele de dare sau luare de mită.

Rapoartele emise de către Grupul de state împotriva corupției (GRECO) al Consiliul Europei și de OCDE indică faptul că a fost instituit cadrul legislativ penal general. Cu toate acestea, există o serie de deficiențe care contribuie la o atmosferă de cvasiimpunitate și constituie un obstacol în calea urmăririlor penale încununare de succes și a finalizării acțiunilor în justiție²⁴.

Relația dintre politicieni, criminalitatea organizată și întreprinderi, precum și gradul de integritate de care dau dovadă funcționarii aleși și numiți se numără în prezent printre cele mai des invocate motive de îngrijorare în Italia, fapt confirmat și de numărul anchetelor și al cazurilor de corupție, atât de la nivel național, cât și de la nivel regional. Un studiu efectuat de Centrul pentru studiul democrației în 2010 relevă că, pentru a arăta cât de strânsă este legătura dintre criminalitatea organizată și corupție, cazul Italiei este unul dintre cele mai ilustrative²⁵. Conform studiului, se poate spune că, în domeniile social, economic și politic, corupția larg răspândită este cea care atrage grupuri de criminalitate organizată, mai degrabă decât că principala cauză a actelor de corupție ar fi criminalitatea organizată. În opinia procurorilor italieni, legăturile dintre mafie și corupție sunt încă evidente, inclusiv în alte regiuni decât cele de origine ale grupurilor infracționale organizate.

În ultimii ani, s-au aflat în centrul atenției un număr considerabil de anchete cu privire la suspiciuni de corupție și la finanțarea ilegală a campaniilor electorale și a partidelor, în care au fost implicați politicieni cunoscuți și reprezentanți aleși la nivel regional. Acestea au dus la o serie

20 În Raportul privind integritatea globală din 2010, capacitatea mass-media de a relata despre corupție este evaluată la 89 de puncte din maximum 100: <https://www.globalintegrity.org/global/the-global-integrity-report-2010/italy/>.

21 CEDO s-a pronunțat, de asemenea, împotriva Italiei în cauza Centro Europa 7 srl și Di Stefano vs Italia, în care se constată o încălcare a articolului 10 din Convenția europeană a drepturilor omului (libertatea de exprimare) deoarece legislația în domeniul radiodifuziunii nu favorizează concurența pe piață: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-111399#{"itemid":\["001-111399"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-111399#{).

22 <http://www.freedomhouse.org/report-types/freedom-press>.

23 Eurobarometrul special 397 din 2013.

24 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3\(2011\)7_Italy_One_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3(2011)7_Italy_One_EN.pdf).

<http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/Italyphase3reportEN.pdf>.

25 Analiza legăturilor dintre corupție și criminalitatea organizată. Centrul pentru studiul democrației, 2010. http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/crime/docs/study_on_links_between_organised_crime_and_corruption_en.pdf.

de demisii, declanșând, într-unul dintre cazuri, alegeri anticipate la nivel regional și determinând adoptarea unor hotărâri de guvern de dizolvare a unor consilii municipale, din cauza suspiciunilor privind legăturile acestora cu grupări de tip mafiot. Doar în 2012 au fost raportate anchete penale și plasarea în arest preventiv a mai multor politicieni de la nivel regional în aproape jumătate din cele 20 de regiuni italiene. Din cele 201 de consilii municipale dizolvate în Italia ca urmare a punerii în aplicare a Legii nr. 221/1991²⁶, 28 au fost dizolvate începând cu anul 2010 (mai ales în sudul Italiei, dar și unele din partea de nord), ca urmare a suspiciunilor de legături cu criminalitatea organizată. De asemenea, au existat și situații în care unele dintre acuzații, în astfel de cazuri, s-au prescris înainte de a se ajunge la o soluție în instanță.

O serie de cazuri de corupție din ultimii ani au condus, de asemenea, la demisiile unor lideri de partide și ale unor membri importanți ai acestora. În multe dintre aceste cazuri suspiciunile priveau utilizarea abuzivă a fondurilor partidelor. Peste 30 de membri ai Parlamentului din legislatura anterioară au fost sau sunt anchetați pentru infracțiuni de corupție sau finanțare ilegală a partidelor. Unii dintre aceștia fac în continuare obiectul anchetei sau al unor acțiuni în justiție, iar alții au fost condamnați în primă instanță. Unele cazuri au fost respinse deoarece faptele s-au prescris ori infracțiunile au fost scoase de sub incidența legii penale. În alte cazuri, termenul de prescripție a intervenit înainte de pronunțarea unei hotărâri definitive. Trebuie menționat cazul unui parlamentar anchetat pentru legături cu Camorra – grupul infracțional Casalesi – cu privire la finanțarea campaniei sale electorale în schimbul utilizării influenței sale politice la nivel național, în special în domeniul reciclării deșeurilor toxice. Arestarea preventivă a parlamentarului în cauză a fost de două ori respinsă în Parlamentul italian (mai exact, i s-a refuzat ridicarea imunității). În campania electorală parlamentară de la începutul anului 2013, a circulat o petiție care a adunat peste 150 000 semnături de la cetățeni și 878 de la candidați, aceștia angajându-se să ia măsuri pentru a spori eficiența noii legi anticorupție²⁷.

Instituirea unui cadru juridic care să asigure derularea cu eficiență și finalizarea acțiunilor în justiție în cazuri complexe a fost îngreunată de mai multe ori. În mai multe rânduri, Parlamentul a adoptat sau a încercat să adopte legi *ad personam* în favoarea unor politicieni care au fost și inculpați în cadrul unor procese penale, inclusiv pentru infracțiuni de corupție. Un exemplu este proiectul de lege privind un „termen scurt de prescripție” (*breve prescrizione*), care ar fi mărit riscul de închidere a cazurilor care privesc inculpați care nu au suferit condamnări anterioare²⁸. Un alt exemplu este cel al legii care permitea suspendarea proceselor penale până la sfârșitul mandatului pentru infracțiunile comise înaintea sau în cursul acestuia, de către o anumită categorie de înalți funcționari²⁹. Ulterior, legea a fost considerată neconstituțională³⁰. O altă lege, adoptată în 2010, a conferit membrilor Consiliului de Miniștri posibilitatea de a invoca un obstacol temeinic justificat pentru a nu se prezenta la audieri în cadrul unui proces penal³¹. Aceste dispoziții au fost declarate neconstituționale³². Dezincriminarea anumitor infracțiuni, cum ar fi unele forme de fals în contabilitate, în 2002³³, ar putea fi, de asemenea, menționată în acest context.

S-a făcut un pas înainte odată cu noua lege anticorupție și cu decretul legislativ adoptat ulterior de către guvern, la sfârșitul anului 2012, în ceea ce privește interdicția de a ocupa funcții publice, atât la nivel central, cât și la nivel regional, în cazul persoanelor care au fost condamnate prin

26 Dintre acestea, 75 au fost în Campania, 49 în Sicilia și 34 în Calabria.

27 „Riparte il futuro”: <http://www.riparteilfuturo.it/petizione/>.

28 Legea ex-Cirielli: <http://leg16.camera.it/561?appro=715&II+c.d.+%22processo+breve%22+%28A.C.+3137%29>.

29 Legea nr. 128 din 2008: <http://leg16.camera.it/561?appro=677>.

30 Decizia nr. 262/2009 a Curții Constituționale:

<http://www.cortecostituzionale.it/actionPronuncia.do?jsessionid=5F85228828EDDCABC6A33FB0A18C7FD2>.

31 Legea nr. 51 din 7 aprilie 2010 privind dispozițiile în materie de impediment legitim (*Legittimo Impedimento*):

32 Decizia nr. 23/2011 a Curții Constituționale: temi16/corte%20costituzionale%2023%202011.pdf.

33 Decretul legislativ nr. 61/2002: <http://www.parlamento.it/parlam/leggi/deleghe/02061dl.htm>.

hotărâre definitivă a unei instanțe pentru infracțiuni de corupție sau alte infracțiuni împotriva administrației publice³⁴. În conformitate cu decretul respectiv, interdicția eligibilității se întinde pe o durată de două ori mai mare decât sancțiunea corespunzătoare și, în orice caz, nu mai mică de șase ani. La începutul anului 2013 a fost adoptat, de asemenea, un decret legislativ privind interdicția (temporară sau permanentă, în funcție de tipul de sancțiune aplicată) de a ocupa o funcție publică pentru persoanele condamnate prin hotărâre judecătorească definitivă sau nedefinitivă pentru infracțiuni împotriva administrației publice, inclusiv corupție³⁵. Dispozițiile referitoare la lipsa eligibilității care decurg din legea anticorupție au fost puse în aplicare într-un caz în care au dus la excluderea din Senat a unui fost prim-ministru și parlamentar, condamnat pe baza unor acuzații de evaziune fiscală. De asemenea, conform aceluiași dispoziții, președintele unei provincii a fost suspendat din funcție ca urmare a condamnării lui pe baza acuzației de abuz în serviciu. Punerea în aplicare a dispozițiilor legislative cu privire la încetarea mandatului parlamentarului ca urmare a unei condamnări definitive a necesitat un vot al camerei Parlamentului din care acesta făcea parte, cu privire la încetarea mandatului său ca urmare a unei condamnări definitive.

În afară de dispozițiile menționate mai sus, nu există coduri etice aplicabile funcționarilor aleși, la nivel central sau regional. În ceea ce privește conflictele de interese, nu există mecanisme specifice de verificare. Astfel de coduri de conduită pentru funcționarii aleși, însoțite de norme de reglementare privind sancțiunile aplicabile în cazul nerespectării normelor etice, ar consolida integritatea și standardele de responsabilitate și ar asigura o gamă mai largă de sancțiuni fără caracter penal vizând comportamentul contrar principiilor eticii care este în detrimentul interesului public. De asemenea, ele ar asigura o punere în aplicare mai eficientă a normelor de integritate prin soluții de autoreglementare, date fiind particularitățile sancțiunilor fără caracter penal aplicabile funcționarilor aleși, în comparație cu alte categorii de funcționari (funcționari numiți, funcționari publici, etc.).

Finanțarea partidelor politice

Finanțarea partidelor politice din Italia se bazează în prezent atât pe surse publice (care în prezent pot reprezenta până la 80 % din resursele partidului), cât și pe surse private. În martie 2012, GRECO a identificat „deficiențe grave” atât ale cadrului juridic privind finanțarea partidelor politice în Italia, cât și în practică³⁶, ajungând la concluzia că deficiențele actuale lasă loc pentru abuzuri și că, prin urmare, nu există suficiente garanții pentru detectarea și divulgarea cu eficacitate a eventualelor influențe necuvenite asupra finanțării partidelor politice. Controlul exercitat de autoritățile publice asupra finanțării politice s-a dovedit a fi fragmentat și formal, fiind efectuat de trei instituții diferite, cu puteri limitate și care nu sunt coordonate nici între ele, nici cu organele de aplicare a legii. Astfel, Comisia auditorilor din Parlament verifică rapoartele financiare anuale ale partidelor politice, Comisia controlorilor din cadrul Curții de Conturi este responsabilă cu verificarea cheltuielilor electorale ale partidelor politice, în timp ce Comisia regională pentru garantarea alegerilor verifică cheltuielile electorale ale candidaților.

GRECO a invitat partidele politice să își dezvolte propriile sisteme de control intern și să își supună conturile unui audit independent. Partidele politice nu sunt obligate să întocmească situații financiare în formă consolidată. În prezent, rapoartele financiare prezentate de către partidele

34 Decretul legislativ nr. 235 din 31 decembrie 2012:
http://www.gazzettaufficiale.it/atto/serie_generale/caricaDettaglioAtto/originario?atto.dataPubblicazioneGazzetta=2013-01-04&atto.codiceRedazionale=13G00006.

35 Decretul legislativ nr. 39 din 8 aprilie 2013:
http://www.gazzettaufficiale.it/atto/serie_generale/caricaDettaglioAtto/originario?atto.dataPubblicazioneGazzetta=2013-04-19&atto.codiceRedazionale=13G00081&elenco30giorni=false.

36 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3\(2011\)7_Italy_Two_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3(2011)7_Italy_Two_EN.pdf).

politice nu oferă o imagine completă a activităților lor financiare. GRECO a recomandat, de asemenea, transparență sporită în finanțele politice printr-o coborâre semnificativă a pragurilor sub care identitatea donatorului rămâne necunoscută publicului, atât pentru candidații individuali, cât și pentru partidele politice. De asemenea, a fost recomandată interzicerea donațiilor anonime³⁷.

Sancțiunile prevăzute în prezent de legislație constau în aplicarea unor amenzi și în suspendarea rambursării electorale. De asemenea, este prevăzută ca infracțiune și finanțarea ilegală a partidelor. În raportul său din 2012, GRECO a observat că actualul regim de sancțiuni pentru încălcarea normelor de finanțare s-a dovedit insuficient de disuasiv și a recomandat revizuirea sancțiunilor administrative și penale actuale, aplicabile în cazurile de încălcare a regulilor de finanțare a activităților politice, astfel încât să existe certitudinea faptului că ele sunt eficiente, proporționale și disuasive³⁸.

În decembrie 2013, guvernul a adoptat un decret-lege privind eliminarea treptată a finanțării publice în decurs de trei ani³⁹, aceasta fiind înlocuită cu contribuții individuale din partea cetățenilor, care ulterior pot fi deduse din impozitele plătite de aceștia⁴⁰. Decretul-lege cuprinde o serie de orientări pentru definirea unor proceduri stricte în ceea ce privește transparența statutelor și a bugetelor partidelor. Acesta nu abordează însă unele preocupări exprimate de către GRECO în ceea ce privește rigurozitatea mecanismelor de control intern, nivelul plafonării donațiilor private sau efectul disuasiv al sancțiunilor aplicabile. Recent, Curtea de Conturi a dobândit competența de a controla finanțarea grupurilor politice regionale.

Termenul de prescripție

Problema termenului de prescripție a reprezentat în permanență un motiv serios de îngrijorare cu privire la cadrul general pentru cercetarea și judecarea cazurilor de corupție în Italia. Durata termenului de prescripție aplicabil în temeiul legislației italiene, în combinație cu acțiunile în justiție îndelungate, regulile și metodele de calcul aplicabile termenului de prescripție, lipsa de flexibilitate în ceea ce privește motivele suspendării sau întreruperii și existența unui termen absolut, care nu poate fi întrerupt sau suspendat, au condus și conduc în continuare la închiderea unui număr considerabil de cazuri⁴¹. Problema revizuirii normelor actuale care reglementează termenele de prescripție a fost ridicată în recomandările specifice pe care Consiliul le-a adresat Italiei în iulie 2013, în contextul semestrului european, ca fiind o importantă forță motrice pentru consolidarea cadrului juridic de reprimare a corupției.

Potrivit unui studiu efectuat în 2010 de Transparency International pe tema impactului termenelor de prescripție asupra urmării în justiție a actelor de corupție în UE, aproximativ una din zece acțiuni în justiție privind cazuri de corupție a fost închisă în timpul perioadei de referință (adică între 2005 și 2010) din cauza împlinirii termenelor de prescripție⁴². În pofida îngrijorării

37 În prezent, pragul este de 50 000 EUR.

38 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3\(2011\)7_Italy_Two_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3(2011)7_Italy_Two_EN.pdf).

39 Și anume, reducerea la 60 % în primul an de la adoptarea legii, la 50 % în al doilea an, la 40 % în anul următor și, în cele din urmă, eliminarea completă.

40 <http://www.governo.it/Governo/ConsiglioMinistri/dettaglio.asp?d=71338>.

41 Printre acestea se numără și acțiunea deschisă împotriva unui fost prim-ministru, care a fost respinsă ca fiind prescrisă în februarie 2012. Este vorba despre o acuzație de corupție în materie de proceduri judiciare împotriva fostului prim-ministru, de la care un avocat străin ar fi primit mită 600 000 USD pentru mărturia depusă într-o serie de procese mai vechi, împotriva aceluiași inculpat. Acțiunile în justiție au durat cinci ani, până când s-a împlinit termenul de prescripție. Alți inculpați implicați în aceeași infracțiune (și anume, partea activă a faptei de corupție) au fost condamnați în primă instanță (decizie confirmată la recurs). Cu toate acestea, chiar și în cazul celor din urmă, a intervenit prescrierea în apel. Recent, s-au prescris și unele acuzații de corupție împotriva unui vicepreședinte de consiliu regional, într-o cauză de mare amploare.

42 *Timed Out: Statutes of Limitations and Prosecuting Corruption in EU countries* [Încetarea procesului penal: termene de prescripție și urmărirea în justiție a actelor de corupție în țările UE].

manifestate în mod repetat de către GRECO⁴³ și OCDE⁴⁴ între 2009 și 2013, situația nu pare să se fi îmbunătățit între timp. Potrivit unui studiu⁴⁵, aproximativ 11,14 % din cazurile penale din Italia s-au prescris în timpul derulării acțiunilor în justiție în 2007 și 10,16 %, în 2008. În aceeași perioadă de referință, media pentru celelalte state membre menționate în studiu se situează între 0,1 și 2 %. Datele OCDE arată că, începând din 2011, s-au prescris 30 (adică peste 62 %) dintre cazurile de dare sau luare de mită la nivel transnațional în care erau implicați 47 de inculpați.

Înainte de intrarea în vigoare a noii legi anticorupție, pentru majoritatea infracțiunilor „clasice” de corupție⁴⁶, termenul relativ de prescripție⁴⁷ era de aproximativ 6 ani⁴⁸, în timp ce termenul absolut de prescripție era de 7 ani și 6 luni⁴⁹. În 2005, o reformă a normelor în materie de prescripție a modificat regulile de calcul doar pentru a evidenția extinderea termenului de prescripție în funcție de cazierul judiciar al inculpatului⁵⁰. În cazul persoanelor aflate la prima infracțiune, circumstanțele agravante nu duc la prelungirea perioadei de prescripție. Referitor la regulile actuale, este de remarcat un impediment mai important, care constă în faptul că termenul de prescripție continuă să curgă după pronunțarea hotărârii tribunalului de primă instanță (și anume, până când hotărârea judecătorească devine definitivă). Pe fundalul unor acțiuni în justiție destul de îndelungate, acest lucru a condus la situații în care cauzele au fost respinse, deoarece au fost considerate drept prescrise, chiar și după o condamnare în primă instanță.

Legea anticorupție din 2012 nu a adus totuși modificări ale normelor de prescripție. Noua lege majorează pedeapsa maximă pentru anumite infracțiuni, ceea ce a dus la o extindere a termenului de prescripție, întrucât cele două sunt corelate. Cu toate acestea, pentru alte tipuri noi infracțiuni, cum ar fi așa-numita „*concessione per induzione*” (sau „*induzione indebita a dare o promettere utilità*”)⁵¹, care sunt considerate de specialiști mai frecvente decât clasică „*concessione*”, sancțiunile sunt mai mici, conducând la o perioadă de prescripție mai scurtă⁵². Ar trebui să se țină seama și de faptul că, în cazul procedurilor în curs, se aplică legislația penală mai favorabilă, și anume cea care ar asigura o perioadă de prescripție mai scurtă pentru inculpat.

Ministerul Justiției a instituit un grup de lucru (comisie ad hoc) care să studieze problema termenelor de prescripție și alternativele disponibile pentru o reformă în acest domeniu⁵³. Comisia a analizat impactul termenelor de prescripție asupra cauzelor în perioada 2005-2010 și a prezentat rezultatele analizei sale în aprilie 2013. Analiza a vizat cele mai reprezentative parchete din Italia și a arătat o ușoară scădere (sub 3 %) a ratei cazurilor de corupție care s-au prescris. În opinia Comisiei ad hoc, aceasta reprezintă o rată normală, care se explică în parte prin sistemul bazat pe principiul legalității (adică urmărirea penală obligatorie). GRECO a subliniat faptul că este vorba despre combinarea metodei de calcul al termenelor de prescripție cu alți factori (cum ar fi întârzierile, numărul excesiv de procese penale, precum și complexitatea cazurilor de

43 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC1&2\(2011\)1_Italy_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC1&2(2011)1_Italy_EN.pdf),
[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3\(2011\)7_Italy_One_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3(2011)7_Italy_One_EN.pdf),
[http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC1&2\(2011\)1_Add_Italy_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC1&2(2011)1_Add_Italy_EN.pdf).

44 <http://www.oecd.org/daf/ briberyininternationalbusiness/anti-briberyconvention/49377261.pdf>.

45 http://www.transparency.it/upload_doc/SOL.pdf

46 Dare sau luare de mită, trafic de influență.

47 Așa-numitul termen „relativ” de prescripție poate fi suspendat sau întrerupt, în timp ce termenul „absolut” de prescripție sunt mai lungi, dar nu pot fi suspendate sau întrerupte.

48 Mai ridicat pentru anumite infracțiuni, precum *concessione* – o formă agravată de luare de mită prin care funcționarul public forțează/impune/sugerează actul de dare de mită din partea celui care oferă mită –, spălare de bani, corupție în cadrul puterii judecătorești: între 12 și 20 de ani pentru forme agravate.

49 Mai ridicat pentru anumite infracțiuni, precum *concessione*, spălare de bani, corupție în cadrul puterii judecătorești: între 15 și 25 de ani în forme agravate.

50 Legea ex-Cirielli nr. 251 din 5 decembrie 2005.

51 Formă de dare de mită, prin care funcționarul public, abuzând de funcția sau competențele sale, determină o persoană să ofere sau să promită – lui sau unei terțe persoane – un folos necuvenit (material sau de altă natură).

52 De exemplu, în cazuri de „*concessione per induzione*”, sancțiunile sunt de la 3 la 8 ani, în loc de 4-12 de ani, iar termenul de prescripție ar scădea de la 15 la 10 ani.

53 http://www.giustizia.it/giustizia/it/mg_1_12_1.wp?previousPage=mg_1_12&contentId=SPS914317.

corupție), ceea ce sporește riscul de prescriere în astfel de cazuri. De asemenea, a subliniat faptul că creșterea nivelului sancțiunilor pentru anumite infracțiuni de corupție nu poate fi, în sine, un răspuns la aceste preocupări și a făcut apel la adoptarea unui plan cu anumite termene-limită și cu opțiuni politice disponibile, pentru a aborda această problemă⁵⁴.

Capacitatea de a asigura o punere în aplicare eficientă a noii legi anticorupție

Guvernul a adoptat o serie de decrete de punere în aplicare după adoptarea Legii anticorupție din 2012. Primul decret legislativ, la sfârșitul anului 2012, s-a referit la interdicția ocupării unei funcții publice în cazul funcționarilor publici care au fost condamnați cu hotărâri definitive pentru anumite infracțiuni împotriva administrației publice, inclusiv pentru fapte de corupție⁵⁵. Alte două decrete au fost emise în lunile martie și aprilie 2013. Unul se referă la interdicția de a deține anumite funcții publice în cazul unor condamnări (definitive sau nu) pentru infracțiuni împotriva administrației publice, inclusiv pentru corupție, precum și la incompatibilitatea și interdicția ca persoanele care dețin funcții publice să se mute în sectorul privat⁵⁶. Celălalt decret se referă la transparența și la difuzarea informațiilor de către administrația publică⁵⁷. În 2013, guvernul a aprobat un cod etic pentru administrația publică, astfel cum a fost redactat de către Departamentul Funcției Publice⁵⁸. Alte câteva aspecte reglementate de Legea din 2012, cum ar fi o abordare coordonată a mecanismelor de control, nu au fost încă luate în considerare.

Legea anticorupție din 2012 a desemnat Comisia Independentă pentru Evaluare, Transparență și Integritate (CIVIT) ca autoritatea națională anticorupție din Italia responsabilă cu coordonarea politicilor anticorupție preventive la nivel național. CIVIT pare totuși să nu dispună de capacitatea necesară pentru a îndeplini în mod eficient un astfel de rol. Ea este alcătuită din numai trei membri și dispune de personal auxiliar în număr de aproximativ 30 de persoane, care sunt însă înlocuite frecvent. CIVIT însăși își asumă propriul rol într-un mod mai degrabă limitat, mai mult reactiv decât proactiv, cu accent pe transparență, funcții consultative și verificarea oficială a documentele de strategie elaborate de administrații. Sarcinile de cercetare și inspecție menționate în legea anticorupție nu par a fi prioritare. Competențele de sancționare ale Comisiei CIVIT sunt aproape inexistente, în special când este vorba despre nivelurile regional și local.

Legea anticorupție din 2012 prevede adoptarea de către toate organismele administrative a unui plan național anticorupție pe trei ani și a unor planuri de acțiune pentru integritate (axate pe prevenție). Planurile de acțiune pentru integritate trebuie să se bazeze pe evaluări ale riscurilor. Camerele de comerț de la nivel regional elaborează, de asemenea, planuri de acțiune multianuale pentru prevenirea corupției. Un mare număr de camere au pregătit deja astfel de planuri de acțiune⁵⁹.

54 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC1&2\(2011\)1_Add_Italy_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC1&2(2011)1_Add_Italy_EN.pdf).

55 Decretul legislativ nr. 235 din 31 decembrie 2012: *Testo unico delle disposizioni in materia di incandidabilita' e di divieto di ricoprire cariche elettive e di Governo conseguenti a sentenze definitive di condanna per delitti non colposi, a norma dell'articolo 1, comma 63, della legge 6 novembre 2012, n. 190* [Text unic al dispozițiilor privind interdicția de a candida și interdicția de a îndeplini funcții electivă și guvernamentale în urma unor sentințe definitive de condamnare pentru infracțiuni săvârșite cu intenție, în temeiul art. 1 alineatul (63) din Legea nr. 190 din 6 noiembrie 2012].

56 Decretul legislativ nr. 39 din 8 aprilie 2013: *Disposizioni in materia di inconfiribilita' e incompatibilita' di incarichi presso le pubbliche amministrazioni e presso gli enti privati in controllo pubblico, a norma dell'articolo 1, commi 49 e 50, della legge 6 novembre 2012, n. 190* [Dispoziții privind interdicția de a atribui anumite funcții în cadrul administrațiilor publice și al organismelor private supuse controlului public și incompatibilitatea cu acestea, în temeiul art. 1 alineatele (49) și (50) din Legea nr. 190 din 6 noiembrie 2012].

57 Decretul legislativ nr. 33 din 14 martie 2013: *Riordino della disciplina riguardante gli obblighi di pubblicita', trasparenza e diffusione di informazioni da parte delle pubbliche amministrazioni*. (Reforma reglementării privind obligațiile de prezentare, transparență și difuzare a informațiilor de către administrațiile publice).

58 Cod de conduită aprobat la 4 iunie 2013, prin Decretul nr. 62/2013 al președintelui republicii, care înlocuiește în toate elementele sale codul de conduită cuprins în decretul ministerial al Departamentul Funcției Publice, aprobat la 28 noiembrie 2000.

59 <http://www.unioncamere.gov.it/P42A0C1570S1064/Piani-di-prevenzione-della-corruzione.htm>.

În iulie 2013, CIVIT a adoptat o serie de orientări pentru actualizarea programului de trei ani privind transparența și integritatea 2014-2016⁶⁰. În septembrie 2013, aceasta a aprobat planul național anticorupție pe durata a trei ani elaborat de Departamentul Funcției Publice⁶¹. Planul de acțiune stabilește liniile generale de punere în aplicare a legii anticorupție de către administrațiile publice. Numeroase administrații (inclusiv locale) au prezentat deja Comisiei CIVIT planurile lor de acțiune; în 2011 și 2012 au fost pregătite peste 100 de planuri pentru integritate⁶².

Fiecare organism administrativ trebuie să desemneze un funcționar responsabil cu probleme de integritate care, în cazul constatării unor nereguli, să fie tras la răspundere atât din punct de vedere disciplinar, cât și din punct de vedere managerial. Aceste numiri, în marea lor majoritate, s-au produs deja în 2013.

Ambiția de care dă dovadă această nouă abordare privind politicile în materie de integritate în administrația publică este bine-venită, dar la fel de importantă este reducerea riscului ca acest exercițiu pe scară largă să se transforme într-un proces formal, concentrat mai mult asupra documentelor programatice și a structurilor instituționale decât asupra luării unor măsuri mai punctuale și imediate în vederea abordării vulnerabilităților existente. Nu este clar dacă toate administrațiile au capacitatea necesară de a dezvolta planuri de acțiune relevante și de a asigura aplicarea și monitorizarea eficientă a acestora. Acesta este un motiv special de îngrijorare în ceea ce privește administrațiile locale.

În 2012, Comisia ad hoc responsabilă cu pregătirea propunerilor privind transparența și prevenirea corupției în administrația publică a fost de părere că una dintre principalele zone de risc în materie de corupție o constituie administrațiile locale. Printre riscurile evidențiate se numără: relațiile dintre administrație și politică (în special în ceea ce privește deciziile de urbanism) și dintre administrații și sectorul privat (de exemplu, utilizarea sporită a externalizării și a procedurilor negociate, ca urmare a crizei economice), precum și lipsa de claritate în ceea ce privește repartizarea competențelor între diferitele niveluri de guvernare. Comisia ad hoc a propus o serie de măsuri pentru a face față acestor riscuri, printre care: o delimitare clară a competențelor între consiliile regionale și organismele administrative; o mai mare transparență și disciplină în punerea în aplicare a procedurilor administrative; consolidarea mecanismelor de control intern și stabilirea unor domenii prioritare, cu risc mai ridicat, cum ar fi urbanismul⁶³.

Conflicte de interese și declararea averilor

Legislația aplicabilă administrației publice⁶⁴ și legea anticorupție din 2012 cuprind dispoziții specifice care definesc un domeniu larg al conflictelor de interese efective, aparente și potențiale și acțiuni ulterioare, inclusiv cu privire la practica „ușilor turnante” (de exemplu, perioade de tranziție de trei ani). Contractele sau misiunile asumate cu încălcarea normelor în materie de „uși turnante” sunt nule și neavenite. În cazul încălcării acestor norme, entităților private care au efectuat astfel de numiri în funcție nu li se va acorda niciun contract de către vreo administrație publică în următorii trei ani.

În urma adoptării în 2012 a legii anticorupție, în martie 2013 guvernul a emis un decret legislativ privind transparența informațiilor în rândul administrației publice⁶⁵, prin care averile funcționarilor aleși și ale celor numiți și ale rudelor acestora (inclusiv ale celor de gradul al doilea)

60 Deliberarea nr. 50/2013 „Orientări pentru actualizarea programului de trei ani pentru transparență și integritate 2014-2016”.

61 http://www.funzionepubblica.gov.it/media/1092881/p_n_a.pdf.

62 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC1&2\(2011\)1_Add_Italy_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC1&2(2011)1_Add_Italy_EN.pdf).

63 http://www.giustizia.it/giustizia/it/mg_6_1_1.wp?contentId=NOL783861.

64 Legea 215 din 2004 privind conflictele de interese: <http://www.camera.it/parlam/leggi/042151.htm>.

65 Decretul legislativ nr. 33 din 14 martie 2013 privind comunicarea, transparența și difuzarea informațiilor administrative.

sunt făcute publice. Decretul se bazează pe principiul că accesul la informațiile publice este regula, iar excepțiile ar trebui să fie prevăzute în mod expres de lege. Acest sistem de declarare a averilor este aplicabil funcționarilor aleși și funcționarilor numiți de la nivel central, regional și local, inclusiv celor care îndeplinesc sarcini temporare în numele autorităților publice. În plus, un decret legislativ publicat în mai 2013 stabilește norme în materie de incompatibilitate și interdicția de ocupare a anumitor funcții publice de conducere în cazul în care funcționarul în cauză a fost condamnat anterior pentru infracțiuni împotriva administrației publice, fie în primă instanță, fie prin hotărâre definitivă⁶⁶. De asemenea, acest decret prevede incompatibilitatea funcțiilor de conducere publice cu cele din cadrul unor întreprinderi deținute sau controlate de stat ori reglementate sau finanțate de către administrația publică, precum și incompatibilitatea funcțiilor de conducere publice cu numirile politice.

În ciuda acestor norme bine-venite, cadrul juridic nu este foarte clar în ceea ce privește înființarea unui mecanism independent de verificare de specialitate și a unui sistem de sancționare aferent, care să acționeze ca un factor disuasiv, în chestiuni legate de declararea averilor și conflictele de interese în rândul funcționarilor publici de la nivel central, regional și local. Nu este într-un totuși clar cum pot conduce încălcările grave din acest domeniu la sancțiuni precum revocarea din funcție, nici cum pot fi abrogate deciziile luate în astfel de situații și cum pot fi remediate daunele. Același lucru este valabil și pentru declararea averilor de către funcționarii aleși și de cei numiți.

Ultima evaluare efectuată de GRECO cu privire la prima și a doua rundă de evaluare comună include trimiteri ale autorităților italiene la rolul Autorității de concurență în monitorizarea conflictelor de interese ale membrilor guvernului (inclusiv soții/soțiile acestora și rudele). Potrivit autorităților italiene, Autoritatea de concurență a adoptat orientări stricte în materie de interpretare, promovând un domeniu de aplicare vast al dispozițiilor legale în acest domeniu. Jurisprudența disponibilă pare să confirme această abordare. În plus, autoritățile italiene au declarat că Autoritatea de concurență a recurs și la declarațiile financiare care i-au fost prezentate pentru a identifica anumite sectoare de risc, cu incidență crescută a conflictelor de interese (de exemplu, radio și televiziune)⁶⁷. Nu este clar totuși cum va fi efectuată în practică verificarea declarațiilor de avere și a conflictelor de interese, din perspectiva Legii anticorupție din 2012. CIVIT răspunde în prezent de asigurarea respectării cerințelor de comunicare și de monitorizarea eventualelor nereguli, însă atribuțiile sale sunt în principal de reglementare, de consiliere sau de îndrumare. Comisia nu are niciun rol în verificarea pe fond a conflictelor de interese și a declarațiilor de avere ale funcționarilor publici. GRECO a subliniat, de asemenea, că „conflictul de interese este o chestiune extrem de controversată în Italia, care merită o supraveghere atentă, pentru a menține credibilitatea sistemului”⁶⁸.

Achizițiile publice

În 2011, contractele publice de lucrări, bunuri și servicii au reprezentat aproximativ 15,9 % din PIB-ul Italiei⁶⁹. Valoarea procedurilor de ofertare publicate în Jurnalul Oficial, ca procent din totalul cheltuielilor publice pentru lucrări, bunuri și servicii, a fost de 18,3 % în 2011. În raportul din octombrie 2012 al Comisiei ad hoc însărcinate cu analiza și pregătirea propunerilor privind transparența și prevenirea corupției în administrația publică, achizițiile publice au fost prezentate

66 Decretul legislativ nr. 39 din 8 aprilie 2013: *Disposizioni in materia di inconfiribilita' e incompatibilita' di incarichi presso le pubbliche amministrazioni e presso gli enti privati in controllo pubblico, a norma dell'articolo 1, commi 49 e 50, della legge 6 novembre 2012, n. 190* [Dispoziții privind interdicția de a atribui anumite funcții în cadrul administrațiilor publice și al organismelor private supuse controlului public și incompatibilitatea cu acestea, în temeiul art. 1 alineatele (49) și (50) din Legea nr. 190 din 6 noiembrie 2012].

67 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC1&2\(2011\)1_Add_Italy_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC1&2(2011)1_Add_Italy_EN.pdf).

68 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC1&2\(2011\)1_Add_Italy_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC1&2(2011)1_Add_Italy_EN.pdf).

69 http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/modernising_rules/public-procurement-indicators-2011_en.pdf.

ca fiind un domeniu în care riscurile de corupție sunt majore⁷⁰. Utilizarea procedurilor negociate în Italia (în special fără publicarea anunțurilor de participare) pare a depăși media: în 2010, a reprezentat 14% din valoarea contractelor, în comparație cu 6% în UE. Acesta poate fi un factor de creștere a riscului de corupție și practici frauduloase.

În conformitate cu sondajul Eurobarometru în rândul întreprinderilor din 2013 privind corupția⁷¹, 70 % dintre respondenții italieni consideră că corupția este larg răspândită în achizițiile publice gestionate de autoritățile naționale (media UE: 56%) și 69% dintre ei au aceeași părere despre achizițiile publice gestionate de autoritățile locale (media UE: 60%). În special, respondenții italieni au declarat că următoarele practici sunt larg răspândite în procedurile de achiziții publice: caiete de sarcini concepute special pentru anumite întreprinderi (52 %); abuz de proceduri negociate (50 %); conflicte de interese în evaluarea ofertelor (54 %); înțelegeri secrete la ofertare (45 %); criterii neclare de selecție sau evaluare (55 %), implicarea ofertanților în elaborarea caietelor de sarcini (52 %); abuzul de motive de urgență pentru a evita procedurile concurențiale (53 %) și modificări ale clauzelor contractuale după încheierea contractului (38 %).

Infrastructura pare a se număra printre domeniile cele mai vulnerabile la corupție în materie de achiziții publice în Italia. Dat fiind că deține resurse semnificative, acest sector este mai expus corupției și riscului de infiltrare din partea grupurilor infracționale organizate. În plus, există un număr relativ limitat de furnizori pentru acest tip de lucrări, bunuri și servicii, fapt ce mărește riscul de înțelegeri secrete la ofertare. Potrivit unor studii experimentale, în Italia corupția aduce profit cel mai adesea în etapa ulterioară atribuirii contractelor, în special în ceea ce privește controalele de calitate sau privind finalizarea lucrărilor, achiziția de bunuri sau prestarea de servicii⁷². Curtea de Conturi a conchis în mai multe rânduri că procesul de achiziții publice este corespunzător, procedurile sunt respectate, iar ofertele câștigătoare par a fi, într-adevăr, cele mai avantajoase, dar, pe de altă parte, calitatea prestațiilor este în mod intenționat compromisă în faza de execuție. Deși nu indică neapărat practici de corupție, astfel de nereguli, ca și indicatorii Eurobarometru de mai sus, ilustrează vulnerabilitatea mecanismelor de control actuale, în special în ceea ce privește etapa de executare a contractelor de achiziții publice. Curtea de Conturi a semnalat și o carență a competențelor sale de control: faptul că nu poate efectua verificări fără preaviz, ceea ce poate să ducă la scăderea ratei de detectare a neregulilor⁷³. Falsul în contabilitate nu este sancționat⁷⁴, ceea ce influențează în mod negativ prevenirea neregulilor, în special în faza de execuție.

Doar pentru marile lucrări publice, corupția (inclusiv pierderile indirecte) este estimată la aproximativ 40 % din valoarea totală a achizițiilor publice⁷⁵. Lucrări mari de construcții, cum ar fi cele legate de reconstrucția din Aquila, după cutremurul din 2009, de World Expo 2015, care va avea loc la Milano, sau de viitoarea linie feroviară de mare viteză Torino-Lyon, au fost identificate în sfera publică drept proiecte la scară largă care se confruntă cu un risc ridicat de eventuală deturnare a fondurilor publice sau de infiltrare din partea criminalității organizate. Căile ferate de mare viteză, care se numără printre cele mai scumpe lucrări de infrastructură, dau naștere multor discuții pe tema comparării prețului unitar. Potrivit studiilor efectuate, un kilometru de cale ferată de mare viteză Paris-Lyon costă cca 10,2 milioane EUR, între Madrid și Sevilla – 9,8 milioane EUR, între Tokyo și Osaka – 9,3 milioane EUR, în timp ce între Roma și Napoli costul este de 47,3 milioane EUR, între Torino și Novara, de 74 de milioane EUR, între Novara și Milano, de

70 http://www.giustizia.it/giustizia/it/mg_6_1_1.wp?contentId=NOL783861.

71 Flash Eurobarometru 374 din 2013.

72 Ecorys, PwC, London Economics, *Public Procurement in Europe: cost and effectiveness* [Achizițiile publice în Europa: costuri și eficiență], 2011.

73 Idem.

74 În prezent nu există infracțiunea de fals în contabilitate, acesta fiind scos de sub incidența legii penale în 2002. Acesta poate fi totuși luat în considerare, într-o anumită măsură, în contextul altor câteva infracțiuni.

75 http://www.corteconti.it/procura/giudizio_parificazione/parifica_2011/.

79,5 milioane EUR și între Bologna și Florența, de 96,4 milioane EUR. Pe ansamblu, conform estimărilor, costul mediu în Italia a fost de 61 de milioane EUR pe km⁷⁶. Deși, în sine, diferențele de costuri nu dovedesc nimic, ele pot servi drept indicator care, coroborat cu alți indicatori, să evidențieze eventuale aspecte legate de gestionarea defectuoasă ori nereguli în procedurile de achiziții publice.

Având în vedere riscurile de corupție și de infiltrare a criminalității organizate în cadrul achizițiilor publice, Italia a acordat o atenție tot mai mare acestor provocări. A adoptat o nouă legislație, cum ar fi cea privind trasabilitatea fondurilor în domeniul achizițiilor publice, a promovat noi proiecte de urmărire a tranzacțiilor financiare și de prevenire a infiltrării de către grupări de tip mafiot și a sporit competențele Comitetului pentru coordonarea supravegherii de nivel înalt a marilor lucrări publice (*grandi opere*)⁷⁷.

Printre măsurile suplimentare prevăzute de legea anticorupție din 2012 se numără și publicarea pe internet de către toate administrațiile a conturilor anuale și a bilanțurilor contabile, a costurilor defalcate ale lucrărilor și serviciilor publice, precum și a unor informații detaliate cu privire la procedurile de atribuire a contractelor în curs de desfășurare și a celor anterioare. Legea prevede, de asemenea, constituirea unei baze de date privind contractele de achiziții publice și obligația prefectilor de a redacta „liste albe” cu operatori economici care nu sunt expuși riscurilor de infiltrare din partea criminalității organizate. Această măsură este în curs de punere în aplicare.

În ceea ce privește problema mai amplă a transparenței cheltuielilor publice și a administrației publice, autoritățile italiene au pus în aplicare un număr considerabil de măsuri pentru a asigura o transparență sporită. O inițiativă juridică demnă de a fi menționată în acest context este Legea nr. 136 din 2010 privind controlul fluxurilor financiare, care prevede un singur cont special pentru toate plățile pentru executarea contractelor de achiziții publice, contribuind astfel la prevenirea în ansamblu a corupției în acest domeniu⁷⁸. În plus, un decret legislativ din 2012 prevede utilizarea administrației electronice (*e-administration*), proceduri de punere în aplicare raționalizate pentru întreprinderile care participă la licitații publice, precum și numirea unor administratori cărora cetățenii să li se poată adresa în cazul lipsei de acțiune administrativă⁷⁹.

Bune practici – platforme pentru transparență

Bussola della trasparenza⁸⁰: un instrument gestionat de unitatea pentru simplificare din cadrul Departamentul Funcției Publice, care monitorizează disponibilitatea și nivelul de accesibilitate a informațiilor de pe site-urile internet ale ministerelor.

Avviso Pubblico (<http://www.avvisopubblico.it/>): o rețea formată din peste 200 de administrații de regiuni, provincii și localități, care colaborează în scopul prevenirii active a corupției și a infiltrării mafiei în structurile publice.

ITACA⁸¹: o asociație care se ocupă de transparența achizițiilor publice și a cheltuielilor publice în general. Membrii săi provin din aproape 90 % din administrațiile publice regionale.

CAPACI⁸² (*Creation of automated procedures against criminal infiltration in public contracts – Crearea unor proceduri automate împotriva infiltrării rețelelor infracționale în contractele de*

76 Ivan Ciconi, *Il libro nero della TAV* (Cartea neagră a căilor ferate de mare viteză)

77 <http://www1.interno.gov.it/mininterno/export/sites/default/it/sezioni/ministero/ccasgo>. și <http://www.civit.it>.

78 Legea 136 din 13 august 2010 privind planul extraordinar de combatere a mafiei: <http://www.gazzettaufficiale.it/gunewsletter/dettaglio.jsp?service=1&datagu=2010-08-23&task=dettaglio&numgu=196&redaz=010G0162&tmstp=1283782945903>

79 Decretul *Semplifica Italia* din 4 aprilie 2012: http://www.funzionepubblica.gov.it/media/970067/semplificaitalia_opuscolo.pdf

80 <http://www.magellanopa.it/bussola/>.

81 <http://www.itaca.org/index.asp>

82 <http://www.cbi-org.eu/Engine/RAServePG.php/P/280110010410/L/0>.

achiziții publice): proiect privind monitorizarea fluxurilor financiare din cadrul lanțului de aprovizionare al marilor contracte de achiziții publice, finanțat din fonduri europene. Sistemul va permite autorităților să împiedice infiltrarea capitalului de origine ilicită prin crearea unei baze de date cu transferuri bancare și cu mecanisme de alertă pentru detectarea comportamentelor anormale. Proiectul se află în etapa-pilot într-o serie de regiuni din Italia.

Linee guida⁸³: *Comitetul pentru coordonarea supravegherii la nivel înalt a lucrărilor publice de anvergură a aprobat un document strategic antimafia, ca măsură de prevenire a infiltrării mafiei în programul privind infrastructurile strategice. Au fost elaborate orientări, inclusiv instrucțiuni în ceea ce privește controalele antimafia aplicate contractelor și subcontractelor de lucrări, bunuri și servicii pentru proiectele strategice de infrastructură, cum ar fi reconstrucția în Abruzzo sau World Expo 2015.*

Corupția în sectorul privat

Italia nu a transpus încă integral Decizia-cadru 2003/568/JAI privind combaterea corupției în sectorul privat⁸⁴. Corupția din sectorul privat nu este considerată infracțiune în Codul penal italian, dar este acoperită de dispoziții de drept penal în Codul civil. Legea anticorupție din 2012 a modificat aceste dispoziții, introducând o nouă definiție a corupției din sectorul privat și noi sancțiuni. Și totuși, acestea nu vizează toate deficiențele legate de domeniul de aplicare al infracțiunilor de corupție în sectorul privat și de regimul de sancțiuni. Noile dispoziții nu definesc suficient de amănunțit caracteristicile posturilor de conducere dintr-o întreprindere care pot face ca întreprinderea să devină răspunzătoare pentru infracțiunile de corupție săvârșite de persoanele care ocupă aceste posturi, și nu se referă nici la responsabilitatea inerentă în caz de lipsă de supraveghere. Efectul de descurajare al regimului de sancțiuni aplicabile persoanelor juridice pare să fie insuficient. Dispozițiile actuale privind darea sau luarea de mită în sectorul privat sunt, prin urmare, prea restrânse, iar domeniul lor de aplicare se limitează la categoriile de administratori din sectorul privat responsabili pentru această infracțiune. În plus, corupția nu este urmărită în instanță din oficiu, ci numai în urma unei reclamații, cu excepția cazurilor în care aceasta conduce la denaturarea concurenței în achiziția de bunuri și servicii.

În ceea ce privește cerințele contabile pentru întreprinderi, GRECO a remarcat faptul că sistemul contabil din Italia nu este conform cu Convenția penală privind corupția a Consiliului European. Acest lucru este evident în special în ceea ce privește pragurile în materie de responsabilitate, domeniul limitat de aplicare a cerințelor contabile (se aplică numai întreprinderilor cotate la bursă, întreprinderilor de stat și societăților de asigurări), stabilirea de sancțiuni și domeniul de aplicare al infracțiunilor de fals în contabilitate⁸⁵.

În ceea ce privește darea sau luarea de mită la nivel transnațional, Italia are un cadru cuprinzător pentru urmărirea în justiție a acestui tip de infracțiune și a făcut eforturi considerabile pentru a cerceta și pune sub acuzare astfel de infracțiuni⁸⁶. Anchetele recente efectuate în legătură cu suspiciuni de practici de corupție în străinătate, în sectorul apărării și în cel energetic, sugerează că darea sau luarea de mită la nivel transnațional este încă prezentă, dar arată și că organele de aplicare a legii depun eforturi susținute pentru a detecta și cerceta astfel de cazuri. OCDE semnalează deficiențele rămase în regimul de sancțiuni, remarcând, în decembrie 2011 că, deși 60 de inculpați au fost urmăriți în justiție și 9 cazuri fac în prezent obiectul anchetei, au fost aplicate sancțiuni definitive la 3 persoane juridice și 9 persoane fizice, în toate cazurile sancțiunea

83 http://www1.interno.gov.it/mininterno/export/sites/default/it/sezioni/ministero/ccasgo/linee_guida/.

84 COM(2011) 309 final, *Second Implementation Report of FD* (Al doilea raport privind punerea în aplicare a Deciziei-cadru 2003/568/JAI din 6 iunie 2011: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/report_corruption_private_sector_en.pdf).

85 [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC1&2\(2011\)1_Add_Italy_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoRC1&2(2011)1_Add_Italy_EN.pdf)

86 <http://www.oecd.org/daf/anti-bribery/anti-briberyconvention/Italyphase3reportEN.pdf>.

fiind stabilită prin negociere cu părțile (*patteggiamento*)⁸⁷. OCDE a subliniat, de asemenea, că numeroase acțiuni împotriva persoanelor juridice au fost respinse din cauza împlinirii termenului de prescripție.

3. VIITOARELE ETAPE

Adoptarea legii anticorupție în noiembrie 2012 reprezintă un important pas înainte în ceea ce privește lupta împotriva corupției în Italia. Legea subliniază politicile de prevenire care vizează creșterea nivelului de responsabilitate în rândul administrației publice și al elitelor politice, precum și echilibrarea sarcinii de combatere a corupției, care revine în prezent aproape în exclusivitate organelor de aplicare a legii. Cu toate acestea, în ciuda eforturilor considerabile ale Curții de Conturi, ale organelor de aplicare a legii, ale parchetelor și sistemului judiciar, corupția rămâne o problemă importantă în Italia. A apărut un nou val de cazuri de corupție politică, în care sunt implicați o serie de înalți funcționari aleși la nivel regional și care dau în vileag finanțarea ilegală a campaniilor electorale și a partidelor politice, precum și legături cu grupări mafioate. Numărul acțiunilor deschise împotriva unor înalți funcționari, în care au fost efectiv aplicate sancțiuni disuasive, rămâne limitat. Nu s-a găsit o soluție în privința obstacolelor pe care le ridică sistemul restrictiv al termenelor de prescripție în calea judecării cazurilor de corupție. Cadrul aplicabil conflictelor de interese și finanțării partidelor politice rămâne în anumite privințe nesatisfăcător. Achizițiile publice și sectorul privat continuă să fie sectoare vulnerabile la corupție, în pofida unei serii de măsuri puse deja în aplicare. În general, trebuie depuse în continuare eforturi pentru a se asigura punerea în aplicare și monitorizarea eficientă a cadrului juridic anticorupție, inclusiv a decretelor legislative, pentru garantarea unui impact durabil pe teren.

Următoarele puncte necesită mai multă atenție:

- Consolidarea regimului de integritate pentru **funcționarii aleși și numiți**, la nivel național, regional și local, inclusiv prin coduri etice cuprinzătoare, cu instrumente de responsabilizare adecvate și cu sancțiuni disuasive în cazul nerespectării acestor coduri. Luarea în considerare a promovării unor coduri etice în cadrul partidelor politice sau a unor pacte etice între partidele și grupările politice. Renunțarea la adoptarea legilor *ad personam*. Consolidarea cadrului juridic și de punere în aplicare privind **finanțarea partidelor**, în special prin dispoziții mai stricte în materie de donații, consolidarea conturilor partidelor politice, coordonarea și nivelul adecvat al competențelor de supraveghere a finanțării partidelor și aplicarea de sancțiuni disuasive.
- Abordarea deficiențelor sistemului de **termene de prescripție**, după cum s-a solicitat prin recomandările adresate Italiei în iulie 2013, în contextul semestrului european, prin luarea în considerare a modificării normelor aplicabile cursului prescripției (inclusiv prin neaplicarea termenelor de prescripție la faptele judecate de instanțele de apel) și prin introducerea unor norme mai flexibile cu privire la suspendare și întrerupere. Evaluarea riscurilor de împlinire a termenului de prescripție în cauze de corupție aflate pe rol și stabilirea unei ordini de prioritate a cauzelor expuse la astfel de riscuri.
- Consolidarea competențelor și capacității agenției naționale anticorupție (CIVIT), pentru ca acesta să poată îndeplini un puternic **rol de coordonare** și funcții de inspecție și supraveghere eficientă, inclusiv la nivel regional și local. Asigurarea unui cadru uniform pentru **controale interne** și utilizarea **auditării independente externe la nivel regional și local** a cheltuielilor publice, inclusiv în ceea ce privește executarea contractelor de achiziții

---

87 Idem.

publice. Asigurarea unei verificări uniforme, independente și sistematice a conflictelor de interese și a declarațiilor de avere ale funcționarilor publici și a unui sistem de sancțiuni corespunzător, care să acționeze ca un factor disuasiv.

- Consolidarea transparenței în cadrul **achizițiilor publice**, înainte și după atribuirea contractelor, în conformitate cu recomandările adresate Italiei în iulie 2013, în contextul semestrului european. Acest lucru ar putea fi realizat prin publicarea pe internet de către toate structurile administrative a conturilor anuale și a bilanțurilor contabile, precum și a costurilor defalcate ale lucrărilor, bunurilor și serviciilor publice, în conformitate cu legislația anticorupție. Luarea în considerare a abilitării Curții de Conturi pentru a efectua controale ad hoc, fără preaviz. Asigurarea transpunerii și punerii în aplicare integrale a Deciziei-cadru 2003/568/JAI privind combaterea **corupției în sectorul privat**. Luarea în considerare a elaborării unor instrumente de prevenire și monitorizare a corupției pentru întreprinderile care își desfășoară activitatea în sectoarele în care au existat cazuri de dare sau luare de mită la nivel transnațional, pe scară largă, ce au dezvăluit anumite vulnerabilități în acest sens, precum sectorul apărării și cel energetic.